

eller i Kirkens Besiddelse. At der i en Tid, hvor der skete ikke saa ringe Uret, og hvor selve Kirken blev plyndret saavel fra Kongens som fra Adelsens Side, ogsaa kan være sket uretmæssige Overdragelser af Tienderetigheder særlig af dem, der svarede til Kirkerne, er meget muligt, men det er ligegyldigt nu. Nu er det sikkert, at de, der nu eje deres Tiende, ligegyldigt om det er private Personer, private Stiftelser eller offentlige Stiftelser af hvad Art nævnes kan, eje dem med fuld Ejendomsret, og de bør ikke tages fra dem, uden at de faa en virkelig fuld Erstatning. Det bliver saa et pekuniært Spørgsmaal, som den ærede Ordfører for Forslagsstillerne jo ogsaa har gjort gældende i Dag, hvad der i saa Henseende kan fordres. Om det bliver nødvendigt at gaa til det 25- eller 24dobbelte Beløb, eller man med Rette kunde sige, at man fik fuld Erstatning, selv om denne sattes noget lavere, skal jeg ikke komme ind paa; thi hvis man ellers til syvende og sidst kunde blive enig om Loven, vilde vel en halv Gang mere eller mindre paa dette Omraade næppe blive det endelig afgørende.

Naar jeg saa ser Sagen fra Tiendeydernes Standpunkt, saa er det, man siger, at der er begaaet en Uret ved hele Tiende-paaløget i gamle Dage. Der maa jeg nu for det første sige, at Uretten ingenlunde stammer fra Kong Knud den Helliges Tid. Det, han gjorde, var fuldstændig berettiget, det var et Paalæg, for at hele Landet skulde være med om at udrede Udgifterne til de aandelige Formaals Fremme, og de eneste aandelige Formaals, som der den Gang var Tale om at Samfundet kunde tage sig af, vare de kirkelige. Det var en almindelig europæisk Bevægelse, der gik gennem Landene, og det var fuldstændig berettiget, at den ogsaa blev gennemført her. Deri er der ingen Uret. Men et helt andet er det, at man nok kan sige, at der ligger en Uret deri, at en hel Del Ejendomme i Tidernes Løb, særlig ved Reformationstiden, bleve befriede for Tienden, medens den altsaa blev liggende tilbage paa den større Del af Ejendommene. At dette blev undskyldt med, at vedkommende, der blev fri for at betale Tiende, saa skulde paatage sig at opkræve Tienden hos de andre eller i alle Tilfælde staa inde for den, kan man altsammen meget godt sige, men at der virkelig ligger en Uret der, vil jeg slet ikke benægte. Imidlertid er denne Uret jo gammel, og man kan jo sige, at dem, der nu eje de tiendepligtige Ejendomme, dem personligt er der ingen Uret sket. Imidler-

tid, efter det Hovedstandpunkt, fra hvilket jeg er gaaet ud, at Tienden dog ikke fuldt ud har tabt sin Karakter som Skat, og at den altsaa ikke kan siges at være en privatretlig Grundbyrde, mener jeg, det er forsvarligt, at der ydes Tiendeyderne betydelig Hjælp, naar der er Tale om at afløse Tienden.

For saa vidt har jeg altsaa heller ikke noget imod det foreliggende Lovforslag. Et andet er, naar man kommer til at se Sagen fra Statskassens Side og ser, om nu virkelig Statskassen har Raad til at paatage sig en direkte Udgift af 35 Mill. Kr., et Tab af Indtægter, som svare til ca. 5 Mill. Kr. og rimeligvis, paa Grund af Rentetab etc. etc., endnu yderligere ca. 5 Mill. Kr. Jeg har meget stor Tvivl om, at det er muligt at komme til en saa stor Hjælp fra Statskassens Side til Tiendeyderne for at faa Tienden afløst, og jeg skulde næsten tro, at dette vilde være den væsentligste Grund, hvis det ikke skulde lykkes at faa noget ud af det foreliggende Lovforslag. Men der er endnu en Side, man kan — og efter min Mening bør — se Sagen fra, det er den kirkelige, og fra dette Standpunkt kan jeg ikke se rettere, end at Lovforslaget er meget utilfredsstillende. Det er allerede gjort gældende af det ærede Medlem for Assens (Berntsen), at saaledes som man vil stille Kirkerne, vil der være al mulig Sandsynlighed for, at Kirkerne — ikke straks, ikke den første Menneskealder, men længere fremme i Tiden; maaske først om Hundrede Aar, naar Pengene, hvad der dog ikke er saa ganske usandsynligt, maaske ikke have nær den Værdi, som de have nu, naar Bevægelsen altsaa kommer til at gaa i samme Retning, som den er gaaet i de sidste Hundrede Aar — vilde komme til at mangle Indtægter til at holde sig selv vedlige, og saa har man nægtet dem at ty til Kristian V.s Danske Lov 2—22—64, altsaa at paalægge det yderligere paa Sognebeboere. Det kan efter min Mening aldeles ikke gaa an. Jeg ser ikke rettere, end at man, hvis man vil være sikker paa, at Kirkerne kunne holdes fuldt ud vedlige, ogsaa naar der er Tale om at bygge dem om eller at udvide dem, nødvendigvis maa gaa den Vej, som Lovforslaget angiver i sin § 7, allersidste Stykke, men rigtignok kun som en Tilladelse for Tiendeejerne. Der staar nemlig: „Ønsker en Tiendeejer at bibeholde sin hidtidige Forpligtelse til Vedligeholdelse af Kirken m. v., er han dertil berettiget imod, at hele Afløsningssummen baandlægges til Sikkerhed for Forpligtelsens Opfyldelse.“ Saa har man en Sikkerhed saa god, som